

+

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
 ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
 מועד הבחינה: קיץ תשס"ו, 2006
 מספר השאלון: 204,001105

+

מדינת ישראל
משרד החינוך והספורט

ת"נ"ך

יחידת הלימוד הרביעית

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה ורבע.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים.

שים לב: עליך לענות רק על החלק שלמדת: חלק א או חלק ב.

חלק א – דמות האדם במקרא וספר איוב – עמ' 2-9.

פרק ראשון – דמות האדם במקרא – (16×2) – 32 נקודות
 פרק שני – ספר איוב – $(26 \times 2) + (16 \times 1)$ – 68 נקודות
 סה"כ – 100 נקודות

חלק ב – חמש מגילות וספר דניאל – עמ' 10-16.

פרק שלישי – (26×2) – 52 נקודות
 פרק רביעי – (16×3) – 48 נקודות
 סה"כ – 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום.
 מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.

ד. הוראות מיוחדות: (1) אל תעתיק את השאלה; כתוב את מספרה בלבד.
 (2) התרכז בנושא. שים לב לכתב, לכתיב ולפיסוק.

הערה: בקטעים המצולמים מן התנ"ך בא השם המפורש בצורת ה'.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב בטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
 רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

+

+

+

+

ה ש א ל ו ת

חלק א

פרק ראשון – דמות האדם במקרא (32 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על שתי שאלות: על אחת מהשאלות 1-2, ועל אחת מהשאלות 3-4. (לכל שאלה – 16 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 1-2.

1. צ' אדר (במאמרו: "תפיסת האדם בתני"ך") ומ' גרינברג (במאמרו: "ערך האדם במקרא") רואים באופן שונה את בריאת האדם ב**בראשית**, א' ב'.

א. לאיזו מסקנה על האדם מגיע צ' אדר על סמך ההשוואה בין **בראשית**, א', 27 ובין **בראשית**, ב', 7? (8 נקודות)

ב. מה הם שני הלקחים (המסקנות) מסיפור בריאת האדם, לפי גרינברג? (8 נקודות)

2. א. קרא את פירושו של אבן עזרא לדיבר "לא תחמוד": "ומילת חמד בלשון הקודש מתפרשת לשני טעמים: האחד – גזל ועושק וקחת של אחרים בחזקה ובאונס... והטעם השני – לשון תאוה בלב ולא תצא לפועל".

הסבר את שני הפירושים של אבן עזרא לדיבר זה. (5 נקודות)

ב. קרא **דברים**, י"ט, 14; כ"ג, 25.

מה לומד א' רופא (במאמרו: "הדיבר העשירי וחוקי ירעך" בספר דברים) על המשמעות של "לא תחמוד" לפי ספר **דברים**? כתוב לאיזו משתי המשמעויות שמביא אבן עזרא הוא מכון בדבריו. בסס את תשובתך על הפסוקים. (11 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 3-4.

3. הרמב"ם כותב (הלכות תשובה, פ"ו, ג'): "ואפשר שיחטא אדם חטא גדול או חטאים רבים... שיהא הפרעון... שמונעין ממנו התשובה ואין מניחין לו רשות לשוב מרשעו".

הסבר את דברי הרמב"ם על פי הכתוב ב**מלכים א**, י"ח, 37 ו**ישעיה**, ו', 9-10.

4. קרא **בראשית**, י"א, 9-1; **ישעיה**, ב', 12-20.

א. מהו הדמיון בחטא האדם בשני הכתובים? בסס את תשובתך על הכתובים. (10 נקודות)

ב. כיצד השינוי שיבוא ב"יום ה'" (הנזכר ב**ישעיה**) מסמל את ה**ניגוד** לחטא? (6 נקודות)

/המשך בעמוד 3/

+

+

+

תנ"ך, קיץ תשס"ו, מס' 204,001105
חלק א

- 3 -

+

שים לב! המשך הבחינה בעמוד 4.

/המשך בעמוד 4/

+

+

+

+

פרק שני – ספר איוב (68 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על שלוש שאלות: על שתיים מהשאלות 5-7 (52 נקודות), ועל אחת מהשאלות 8-9 (16 נקודות).

ענה על שתיים מהשאלות 5-7.

בכל אחת מהשאלות שבחרת, ענה על שניים מהסעיפים א-ג.
(לכל סעיף – 13 נקודות; סה"כ לכל שאלה – 26 נקודות)

5. קרא **איוב**, ג', 1-19.

א אַחֲרֵי־כֵן פָּתַח אִיּוֹב אֶת־פִּיהוּ

וַיִּקְלַל אֶת־יוֹמוֹ:

ב וַיַּעַן אִיּוֹב וַיֹּאמֶר: יֹאבֵד יוֹם אֲוֹלַד בּוֹ וְהַלִּילָה אֲמַר הָרָה גְבֵר:
ד הַיּוֹם הַהוּא יְהִי חֶשֶׁךְ אֶל־יַדְרָשְׁהוּ אֱלֹהִים מִמַּעַל וְאֶל־תּוֹפֵעַ
ה עָלָיו נְהַרְהֵ: יִגְאָלְהוּ חֶשֶׁךְ וְצִלְמוֹת תִּשְׁכַּן־עָלָיו עֲנָנָה יִבְעֲתָהּ
ו כַּמְרִירֵי יוֹם: הַלִּילָה הַהוּא יִקְחָהּ אֶפֶל אֶל־יַחַד בַּיּוֹם שָׁנָה
ז בַּמִּסְפָּר יִדְרָחִים אֶל־יָבֵא: הִנֵּה הַלִּילָה הַהוּא יְהִי גִלְמוּד אֶל־
ח תָּבוֹא רִנְנָה בּוֹ: יִקְבְּהוּ אֲדָרֵי־יוֹם הַעֲתִידִים עֲרֹר לוֹיִתָן: יַחֲשֹׁכוּ
י כּוֹכְבֵי נִשְׁפּוּ יִקּוּלְאוּר וְאִין וְאֶל־יִרְאֶה בַּעֲפַעֲפֵי־שָׁחַר: כִּי לֹא
יא סָגַר דַּלְתֵי בִטְנִי וַיִּסְתַּר עֲמָל מֵעֵינַי: לִמָּה לֹא מִרְחַם אֲמוֹת
יב מִבֶּטֶן יִצְאָתִי וְאֶגְוַע: מִדּוּעַ קִדְמוֹנִי בְרַבִּים וּמִה־שָׂרִים כִּי
יג אֵינֶנְךָ: כִּי־עָתָה שָׁכַבְתִּי וְאֶשְׁקוּט יִשְׁנָתִי אִין וַיָּנּוּחַ לִי: עִם־
יד מַלְכִים וַיַּעֲצֵי אֶרֶץ הַבְּנִים חֲרָבוֹת לָמוֹ: אִין עִם־שָׂרִים זָהָב לָהֶם
טו הַמַּמְלָאִים בְּתִיהֶם כֶּסֶף: אִין כִּנְפֵל טָמוֹן לֹא אֶהְיֶה כְּעַלְלִים
יז לֹא־דָאוּ אָזָר: שֵׁם רָשָׁעִים חֲדָלוּ רִגְזוּ וְשֵׁם יָנוּחוּ יִגִיעֵי כָח:
יח יַחַד אֲסִירִים שְׂאֲנָנוּ לֹא שָׁמְעוּ קוֹל נִגְשׁ: קָטַן וּגְדוֹל שֵׁם הוּא
יט וְעָבַד חֲפָשִׁי מֵאֲדָנָיו:

(שים לב: המשך השאלה בעמוד הבא.)

+

+

+

תנ"ך, קיץ תשס"ו, מס' 204,001105
חלק א

- 5 -

+

ענה על שניים מהסעיפים א-ג.

א. (1) קרא פסוקים 3-7 בקטע שלפניך.

הבא דוגמה אחת ליחס של איוב ליום היוולדו, ושת דוגמאות ליחסו ללילה.

איזה מסר מבקש איוב להעביר בכך? (7 נקודות)

(2) הסבר את פסוק 8 בקטע שלפניך. כתוב מהו הלווייתן, בסס את תשובתך גם על

ישעיה, כ"ז, 1. (6 נקודות)

ב. קרא פסוקים 10-12 בקטע שלפניך.

(1) כתוב שלושה שלבים בלידה המתוארים בפסוקים אלה. בסס את תשובתך על הכתוב.

(7 נקודות)

(2) הסבר את הקשר בין פסוקים אלה ובין פסוק 13. (6 נקודות)

ג. יש הטוענים כי איוב מתאר את המוות כעולם שוויוני.

הבא מן הכתוב שלושה תיאורים כאלה, והסבר אותם.

/המשך בעמוד 6/

+

+

+

+

6. קרא איוב, ל"א, 19-28.

ט אִסְ-אֲרָאָה אֹכֵד מִפְּלִי לְבוֹשׁ וְאִין נְסוֹת
 כֵּא לְאִבְיוֹן: אִס-לֹא בְרִכּוֹנִי חֲלָצוּ וּמִגֹּז כְּבָשִׁי יִתְחַמֵּם: אִס-
 כֵּב הַנִּפְוֹתַי עַל-יְתוֹס יְדַי כִּי-אֲרָאָה בְשַׁעַר עֲזָרְתִי: כְּתַפִּי מִשְׁכֵּמָה
 כֵּג תִּפּוֹל וְאֲזַרְעֵי מְקַנָּה תִּשָּׁבֵר: כִּי-פָחַד אֵלַי אִיד אֵל וּמִשְׁאֵיתוֹ
 כֵּד לֹא אוֹכֵל: אִס-שְׁמַתִּי זֶהָב פְּסָלִי וְלִפְתָּם אֲמַרְתִּי מִבְּטַחִי:
 כֵּה אִס-אֲשַׁמַּח כִּי-רַב חֵילִי וְכִי-כִבִּיר מְצֵאָה יְדַי: אִס-אֲרָאָה
 כֵּו אֹד כִּי יִהְיֶה וְיִרְחַ יִקַּר הַלֶּךְ: וַיִּפֹּת בַּסֶּתֶר לִבִּי וַתִּשָּׁק יְדַי
 כֵּח לִפְנֵי: גַם-הוּא עֹן פְּלִילִי כִי-כַחֲשֵׁתִי לְאֵל מִמַּעַל:

ענה על שניים מהסעיפים א-ג.

- א. יש אומרים כי בפסוקים 19-22 איוב עונה על האשמותיו של אליפז בפרק כ"ב, 5-10. כתוב שתי האשמות שבהן מאשים אליפז את איוב, ואת תשובת איוב (בקטע שלפניך) על כל אחת מהן.
- ב. לפניך קטע מתעודה מצרית, ובה תפילתו של גוסס כשהוא מתייצב למשפט לפני אלוהיו:

באתי אליך אדוני ... אדון המשפט...
 לא עשיתי עוול לאדם
 לא פשעתי כנגד בקר
 לא ביצעתי עברה במקום האמת (במקדש)...
 לא נהגתי באלימות כלפי עני
 לא עשיתי דבר שהוא תועבה לאלים [...]
 אני טהור.

- (1) במה שונה התפילה המצרית מהקטע באיוב, מבחינת המבנה הסגנוני של הטענות? (8 נקודות)
- (2) באיזה מהקטעים מעיד על עצמו הדובר כי הוא חף מפשע, ובאיזה מהקטעים הדובר רק רומז כי הוא חף מפשע? בסס את תשובתך על שני המקורות. (5 נקודות)
- ג. קרא פסוקים 26-28 בקטע שלפניך וכן **דברים**, ד', 19 ו**תהלים**, ח', 2, 4.
- (1) **בדברים** וב**תהלים** באות לידי ביטוי שתי השקפות שונות. הסבר מה הן. (6 נקודות)
- (2) לאיזו מההשקפות האלה דומה השקפתו של איוב בפסוקים 26-28 בקטע שלפניך? הסבר את דבריו. (7 נקודות)

/המשך בעמוד 7/

+

+

+

+

7. קרא איוב, ל"ח, 3-15.

אָז־ג
 ג נֹא כְגֹבֵר חֲלָצִיךָ וְאַשְׁאֲלֶךָ וְהוֹדִיעֵנִי: אֵיפֹה הֵייתָ בְּיַסְדֵי-ד
 ה אֲרֶץ הַגָּד אֲסִידְעֶת בִּינָה: מִי־שָׁם מִמְדִּיָה פִי תִדַע אִם מִי
 ו נָטָה עָלֶיךָ קוֹ: עַל־מָה אֲדַנֶּיָה הִטְבְּעוּ אוֹ מִי־יָרָה אֲבָן
 ח פָּנְתָה: בְּרֹן־יַחַד כּוֹכְבֵי בֶקֶר וַיִּדְּעוּ כָל־בְּנֵי אֱלֹהִים: וַיִּסַּךְ
 ט בְּדֹלֶתִים יָם בְּגִיחוֹ מֵרַחֵם יֵצֵא: בְּשׁוּמֵי עֵנָן לִבְשׁוֹ וְעֵרְפֹל
 י חֲתַלְתּוּ: וְאַשְׁבֵּד עָלָיו חֲקֵי וְאֲשִׁים בְּרִיחַ וּדְלָתִים: וְאָמַר
 יב עֲדִפָּה תִבּוֹא וְלֹא תִסִּיף וּפֹא־יִשִׁית בְּגֹאזֹן גְּלִיךָ: הַמִּימִיךָ
 יג צִוִּיתָ בֶקֶר יִדְעָתָה שָׁחַר מִקְמוֹ: לֵאחֲזוֹ בְּכַנְפוֹת הָאָרֶץ
 ד וַיִּנְעֲרוּ רַשָׁעִים מִמְּנָה: תִתְהַפֵּךְ כַּחֲמֵר חֹתֶם וַיִּתְיַצְבוּ כְמוֹ
 ט לְבוֹשׁ: וַיִּמְנַע מִדְּשָׁעִים אוֹרֶם וַיִּזְרַע דָּמָה תִשָּׁבֵר:

ענה על שניים מהסעיפים א-ג.

א. יש הרואים בקטע שלפניך תשובה לטענת איוב בפרק ט', 32-33.
הסבר קביעה זו.

ב. תהליך הבריאה מתואר בקטע שלפניך וכן בתהלים, ק"ד, 3-10.

(1) כתוב שלושה פרטים המשותפים לשני התיאורים. בסס את דבריך על הכתובים.
(8 נקודות)

(2) מי הדובר בכל אחד מהקטעים (איוב ותהלים), ומהי מטרתו בתיאור הבריאה?
(5 נקודות)

ג. קרא פסוקים 12-15 בקטע שלפניך.

יש הטוענים כי בפסוקים אלה מופיע הרמז היחיד בכל דברי ה' לאיוב להיבט המוסרי
בפעולותיו.

הסבר מהו ההיבט המוסרי, וכתוב במה דברי אליפז באיוב, ד', 7-9 דומים להיבט זה.

+

+

+

+

ענה על אחת מהשאלות 8-9 (לכל שאלה – 16 נקודות).

8. קרא איוב, י"א, 13-20.

אִם-אַתָּה הִכִּינֹת לַבָּךְ וּפְרַשְׁתָּ אֵלָיו כַּפֶּיךָ: אִם-אֲנִי בִידְךָ
 הִרְחִיקְהוּ וְאֶל-תִּשְׁפֹן בְּאֹהֲלֶיךָ עֹלָה: כִּי-אֲזוּתֶשָׂא פְּנֶיךָ מִמּוֹס
 וְהִיִּית מִצֶּק וְלֹא תִירָא: כִּי-אַתָּה עֲמַל תִּשְׁבַּח כְּמִים עֲבָרֵי תִזְכֹּר:
 וּמִצְהָרִים יָקוּם חֵלֶד תִּעָפֶה כַּבְּקָר תִּהְיֶה: וּבִטְחַת כִּי יֵישׁ תִּקְוָה
 וְחִפְרַת לְבַטַח תִּשְׁכַּב: וּרְבִצָּת וְאִין מַחְרִיד וְחָלוּ פְּנֶיךָ רַבִּים:
 וְעֵינֵי רְשָׁעִים תִּכְלִינָה וּמְנוֹס אַבְד מְנַהֵם וְתִקְוָתָם מִפֶּחַ-
 נֶפֶשׁ:

א. יש הטוענים כי בפסוקים 13-15 מתוארת תפילה לה'.

הסבר טענה זו בעזרת ישעיה, א', 15-17. הסבר מהו התנאי לקבלת התפילה, בכל אחד מהכתובים. (8 נקודות)

ב. בפסוק 16 בקטע שלפניך יש דימוי של מים. דימוי כזה מופיע גם באיוב, ו', 15.

מה מבקש איוב להראות בעזרת דימוי המים בפרק ו', ומה מבקש צופר להמחיש בעזרת דימוי המים בקטע שלפניך? (8 נקודות)

/המשך בעמוד 9/

+

+

+

+

9. קרא איוב, כ"ח, 20-28.

וְהַחֲכֵמָה מֵאֵין תָּבוֹא וְאִי זֶה מְקוֹם כ
 בִּינָה: וְנַעֲלֵמָה מֵעֵינַי כָּל־חַי וּמַעוֹף הַשָּׁמַיִם נִסְתָּרָה: אֲבָרֶן א
 וּמוֹת אֲמַרְוּ בְּאָזְנוֹנֵינוּ שִׁמְעֵנוּ שִׁמְעָה: אֱלֹהִים הַבֵּין דְּרָפָה ב
 וְהוּא יֵדַע אֶת־מְקוֹמָהּ: בִּי־הוּא לְקַצוֹת־הָאָרֶץ יִבֵּיט תַּחַת ב
 כָּל־הַשָּׁמַיִם יִרְאֶה: לַעֲשׂוֹת לְרוּחַ מְשָׁקַל וּזְמִים תִּכַּן בְּמִדָּה: ב
 בַּעֲשׂוֹתוֹ לְמַטֵּר חֶק וְדֶרֶךְ לַחֲזִיז קָלוֹת: אִז רָאָה וַיִּסְפָּרָה ב
 הַכִּינָה וַיִּגְס־חֲקָרָה: וַיֹּאמְרוּ לְאָדָם הֵן יִרְאֶת אֲדָנִי הִיא חֲכָמָה ב
 וְסוֹר מֵרַע בִּינָה:

י' קויפמן (בספרו "תולדות האמונה הישראלית") טוען כי "ספר איוב הוא ספר חכמתי, ובוודאי לא ביקש יוצרו לשלול את ערך החכמה האנושית. ובאמת מדבר פרק כ"ח על חכמתו הרבה של האדם... אולם את החכמה לא מצא – את החכמה האלוהית הקוסמית".

א. איזו חכמה אינה בהישג ידו של האדם, לדעת קויפמן, ומהי המסקנה שנובעת מכך, לפי הקטע שלפניך? (6 נקודות)

ב. הסבר כיצד אפשר לראות בקטע שלפניך תשובה לשאלה הרטורית שבאיוב, ל"ח, 28. (10 נקודות)

סוף חלק א

+

+

+

+

חלק ב

פרק שלישי (52 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 10-12 (לכל שאלה – 26 נקודות).

10. קרא שיר השירים, א', 1-6.

א שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לְשִׁלְמָה: יִשְׁקֵנִי מִנְשִׁיקוֹת פִּיהוּ כִּי-
 ג טוֹבִים דְּדִיךְ מִיַּיִן: לְרִיחַ שְׁמֶנֶךָ טוֹבִים שְׁמֵן תוֹרֵךְ שְׁמֶךָ עַל-
 ד כֶּן עֲלָמוֹת אֶהְבֹּךָ: מִשְׁכְּנִי אֲחַרֶיךָ נְרוּצָה הֵבִיאֵנִי הַמֶּלֶךְ
 הַדְּרִיּוֹ נְגִילָה וְנִשְׁמַחָה בְּךָ נִזְכֶּיֶרָה דְּדִיךְ מִיַּיִן מִיִּשְׁרָיִם
 ו אֶהְבֹּךָ: שְׁחֹרָה אֲנִי וְנֹאוֹה בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם כְּאֵהְלִי
 ז קָדָר כִּירְעוֹת שְׁלָמָה: אֶל-תִּרְאֵנִי שְׂאֵנִי שְׁחַרְחַדְתְּ שִׁשְׁזַפְתָּנִי
 ח הַשֶּׁמֶשׁ בְּנֵי אֲמִי נִחְדוּ-בִי שְׁמֵנִי נָטְרָה אֶת-הַכְּרָמִים כְּרָמֵי
 ט שְׁלִי לֹא נָטְרָתִי:

א. "שחורה אני ונאוה" (פסוק 5).

(1) כתוב שתי אפשרויות להבנת פסוק זה, שבכל אחת מהן יש לאות ו'

תפקיד תחבירי שונה. (6 נקודות)

(2) קרא את השיר המצרי שלפניך:

דברי הנער

[א] אחת היא אחות(י), אין כמותה,
 יפה <מ>כל הנשים.
 כסותיס העולה היא
 בראשיתה של שנה מבורכת:
 [ב] זוהרת, יקרה, לבנת-עור,
 יפת עינים עת תתבונן.
 מתוקה היא שפתה עת תדבר,
 ודברים יתרים אין עמה.
 [ג] ארוכת צוואר, צחורת חזה,
 אבן-תכלת אמתית שערה.
 זרועה עולה על זהב,
 אצבעותיה כפרחי השושן.

באחת מאפשרויות הפירוש (שציינת בסעיף (1)) ובשיר המצרי שלפניך, יש תפיסה

דומה ביחס ליפי האישה. מהי תפיסה זו? בסס את תשובתך על שני המקורות.

(10 נקודות)

ב. אילו משמעותות של המילה "כרם" אפשר למצוא בפסוק 6?

כתוב משמעות שלישית של המילה "כרם" בשיר השירים, ח', 11-12.

היעזר במלכים א', י"א, 1-3. (10 נקודות)

/המשך בעמוד 11/

+

+

11. קרא קהלת, י"א, 9-1.

א
 ב פני המים כִּי-כָרַב הַיָּמִים תִּמְצָאֲנֹו: תִּן-חֶלֶק לְשִׁבְעָה וְגַם
 ג לְשִׁמוֹנֶה כִּי לֹא תִדַּע מֵהִיְהִי רָעָה עַל-הָאָרֶץ: אִם-יִמְלֹאוּ
 ד הָעֵבִים גֶּשֶׁם עַל-הָאָרֶץ יִדְקוּ וְאִם-יִפּוֹל עֵץ בְּדָרוֹם וְאִם
 ה בְּצַפּוֹן מְקוֹם שִׁיפּוֹל הָעֵץ שָׁם יִהְיֶה: שִׁמֵּר רוּחַ לֹא יִזְרַע
 ו רֹאֵה בְּעֵבִים לֹא יִקְצוֹר: כָּאֲשֶׁר אֵינְךָ יוֹדֵעַ מֵהִדְרֹךְ הַרוּחַ
 ז כַּעֲצָמִים בְּבִטָּן הַמְּלֵאָה כִּכָּה לֹא תִדַּע אֶת-מַעֲשֵׂה הָאֱלֹהִים
 ח אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֶת-הַכֹּל: בִּפְקֹר זֶרַע אֶת-זֶרְעֶךָ וְלַעֲרֹב אֶל-
 ט תַּנַּח יָדְךָ כִּי אֵינְךָ יוֹדֵעַ אִי זֶה יִכְשֹׁר הַזֶּה אוֹ-זֶה וְאִם-שִׁנִּיהֶם
 י כָּאֶחָד טוֹבִים: וּמָתוּק הָאוֹר וְטוֹב לְעֵינַיִם לִרְאוֹת אֶת-
 יא הַשָּׁמֶשׁ: כִּי אִם-שִׁנִּים הַרְבֵּה יַחִיָּה הָאָדָם בְּכֹלם יִשְׂמַח וַיִּזְכֹּר
 יב אֶת-יָמָיו הַחֹשֶׁךְ כִּי-הִרְבֵּה יִהְיֶה כָּל-שָׂבָא הַכֹּל: שִׂמַּח בַּחֹר
 יג בִּילְדוּתְךָ וַיִּטִּיבְךָ לִבְךָ בַּיָּמִים בַּחֲוֹלוֹתֶיךָ וְהִלַּךְ בְּדַרְכֵי לִבְךָ
 יד וּבִמְרָאֵי עֵינֶיךָ וְדַע כִּי עַל-כָּל-אֱלֹהֵי יִבְיֹאךְ הָאֱלֹהִים בְּמִשְׁפָּט: וּבִמְרָאֵה

א. (1) קרא את הפירוש שלפניך לפסוק 2: "בשמיני עצרת נהגו לקרוא קהלת, מפני שכתוב בו יתן חלק לשבעה וגם לשמונה" – אלו שבעת ימי החג ושמיני חג עצרת" (מאת אבודרהם בשם אבן הירחי).

הפרשן מתייחס בדבריו למנהג לקרוא את מגילת קהלת בבית הכנסת בחג הסוכות. הסבר מה בפסוק 2 מביא את הפרשן לטעון שמדובר דווקא בחג הסוכות. (4 נקודות)

(2) לפי המסורת היהודית, "ביקשו חכמים לגנוז [את] ספר קהלת". כיצד יכול הכתוב בפסוק 9 להסביר את הכללת ספר קהלת בין כתבי הקודש? (6 נקודות)

ב. קרא פסוקים 1-6 בקטע שלפניך. ר' סעדיה גאון פירש: "הפשט – בענייני עיבוד אדמות הבעל [=אדמות המושקות רק על ידי מי גשמים]... בקבעך עת לזרוע, התכוון שיהא כשתרווה האדמה, לא בזמן היובש". אבן עזרא פירש: "יזהיר מי שיש לו שיהיה נדיב ותהיינה ידיו פתוחות למי שיכיר ולמי שאינו מכיר".

(1) כתוב כיצד אפשר להבין את העצות של קהלת בפסוקים 1-2, לפי כל אחד מן הפרשנים. (8 נקודות)

(2) איזה מהפירושים מקבל חיזוק מפסוקים 4-6? נמק את תשובתך. (8 נקודות)

/המשך בעמוד 12/

+

+

12. קרא דניאל, א', 15-1.

א בִּשְׁנַת שְׁלוֹשׁ לְמַלְכוּת יְהוֹשֻׁעַ מֶלֶךְ־יְהוּדָה בָּא נְבוּכַדְנֶאֶצַּר
 ב מֶלֶךְ־בָּבֶל יְרוּשָׁלַם וַיֵּצֵר עֲלֵיהָ: וַיִּתֵּן אֹדְנֵי בִידּוֹ אֶת־יְהוֹשֻׁעַ
 מֶלֶךְ־יְהוּדָה וּמִקְצֵת כְּלֵי בֵית־הָאֱלֹהִים וַיְבִיֵאס אֶרֶץ־שְׁנַעַר
 ג בֵּית אֱלֹהֵיו וְאֶת־הַכֶּלִים הַבָּיִא בֵּית אֹצֵר אֱלֹהָיו: וַיֹּאמֶר
 הַמֶּלֶךְ לֹא־שָׁפְנוּ רַב סְרִיסוֹ לְהַבְיֵא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִדַּע
 ד הַמְלוּכָה וּמִן־הַפְּרִתָּמִים: יְלָדִים אֲשֶׁר אֵין־בָּהֶם כָּל־מֵאוֹם
 וְטוֹבֵי מְרֹאֶה וּמִשְׁכָּלִים בְּכָל־חֲכֻמָּה וַיִּדְעֵי דַעַת וּמִבְּנֵי מִדַּע
 וְאֲשֶׁר כָּח בָּהֶם לַעֲמֹד בְּהִכַּל הַמֶּלֶךְ וּלְלַמּוֹד סֵפֶר וּלְשׁוֹן
 ה פְּשָׁדִים: וַיִּמֶן לָהֶם הַמֶּלֶךְ דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ מִפְּתַבְּג הַמֶּלֶךְ
 וּבַיּוֹן מִשְׁתָּיו וּלְגַדְלָם שְׁנַיִם שְׁלוֹשׁ וּמִקְצֵתָם יַעֲמְדוּ לִפְנֵי
 ו הַמֶּלֶךְ: וַיְהִי בָהֶם מִבְּנֵי יְהוּדָה דְּנִיָּאל חֲנַנְיָה מִישָׂאֵל וְעַזְרִיָּה:
 ז וַיִּשֶׂם לָהֶם שֵׁר הַסְּרִיסִים שְׁמוֹת וַיִּשֶׂם לְדְנִיָּאל בְּלִטְשַׁאֲצַר
 ח וּלְחֲנַנְיָה שְׁדֵרֶךְ וּלְמִישָׂאֵל מִישֶׁךְ וְלְעַזְרִיָּה עֶבֶד נְגוּ: וַיִּשֶׂם
 ט דְּנִיָּאל עַל־לְבָבוֹ אֲשֶׁר לֹא־יִתְגַּאֵל בְּפִתַבְּג הַמֶּלֶךְ וּבַיּוֹן מִשְׁתָּיו
 י וַיִּבְקֹשׁ מִשֵׁר הַסְּרִיסִים אֲשֶׁר לֹא יִתְגַּאֵל: וַיִּתֵּן הָאֱלֹהִים אֶת־
 יא דְּנִיָּאל לַחֲסֹד וּלְרַחֲמִים לִפְנֵי שֵׁר הַסְּרִיסִים: וַיֹּאמֶר שֵׁר
 הַסְּרִיסִים לְדְנִיָּאל יָרָא אֲנִי אֶת־אֹדְנֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר מִנָּה אֶת־
 יב מֵאֲכַלְכֶם וְאֶת־מִשְׁתֵּיכֶם אֲשֶׁר לָמָּה יִרְאֶה אֶת־פְּנִיכֶם זַעֲפִים
 יג מִן־הַיְלָדִים אֲשֶׁר כְּגִילְכֶם וַחֲיִבְתֶּם אֶת־רֵאשֵׁי לְמֶלֶךְ: וַיֹּאמֶר
 יד דְּנִיָּאל אֶל־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר מִנָּה שֵׁר הַסְּרִיסִים עַל־דְּנִיָּאל
 יו חֲנַנְיָה מִישָׂאֵל וְעַזְרִיָּה: נִסְנָא אֶת־עַבְדֶּיךָ יָמִים עֲשֶׂרָה וַיִּתְנַוּ
 יז לָנוּ מִן־הַזֹּרְעִים וְנֹאכְלָה וּמִים וְנִשְׁתָּה: וַיִּרְאוּ לִפְנֵיךְ מְרֹאֵינוּ
 יח וּמְרֹאֶה הַיְלָדִים הָאֲכָלִים אֶת פֶּתַבְּג הַמֶּלֶךְ וְכֹאֲשֶׁר תִּרְאֶה
 יט עֲשֵׂה עִם־עַבְדֶּיךָ: וַיִּשְׁמַע לָהֶם לְדַבֵּר הַזֶּה וַיִּנְסֶם יָמִים עֲשֶׂרָה:
 כ וּמִקְצֵת יָמִים עֲשֶׂרָה נִרְאָה מְרֹאֵיהֶם טוֹב וּבְרִיָּאֵי בְּשֵׁר מִן
 כא כָּל־הַיְלָדִים הָאֲכָלִים אֶת פֶּתַבְּג הַמֶּלֶךְ:

(שים לב: סעיפי השאלה בעמוד הבא.)

+

+

+

תנ"ך, קיץ תשס"ו, מס' 001105, 204
חלק ב

- 13 -

+

- א.** קרא פסוקים 1-2 בקטע שלפניך וכן **מלכים ב**, כ"ד, 1-2.
יש הטוענים כי בכתובים אלה מתואר אותו אירוע היסטורי.
(1) מהו האירוע? ציין פרט אחד שמוסיף הכתוב **בדניאל** על הכתוב **במלכים**.
(8 נקודות)
- (2) הסבר כיצד הכתוב **בדברי הימים ב**, ל"ו, 5-7 מחזק את הכתוב **בדניאל**.
(6 נקודות)
- ב.** קרא גם **אסתר**, ב', 3-10.
השווה בין הסיפור **בדניאל** (פסוקים 3-15 שלפניך) לבין הסיפור **באסתר** מבחינת התפקיד שנועד לדניאל ולאסתר; המראה החיצוני שלהם; ההתנהגות של כל אחד מהם.
בסס את תשובתך על הכתובים. (12 נקודות)

פרק רביעי (48 נקודות)

ענה על שלוש מהשאלות 13-17 (לכל שאלה – 16 נקודות).

13. קרא **שיר השירים**, ח', 6-7.

ו
עַל-לֶבֶךְ כְּחֹתֶם עַל-זֹרְעֶךָ כִּי-עֲזָה כְּמוֹת אֶהְבֶּה קֶשֶׁה
ז
כְּשֹׂאֹל קִנְאָה רִשְׁפִּיהָ רִשְׁפִּי אֲשֶׁר שְׁלֵהֶבְתִּיהָ: מַיִם רַבִּים לֹא
יִזְכְּלוּ לִכְבוֹת אֶת-הָאֶהְבָּה וְנִהְרֹת לֹא יִשְׁטְפוּהָ אִם-יִתֵּן אִישׁ
אֶת-כָּל-הוֹן בֵּיתוֹ בְּאֶהְבָּה בּוֹז יְבוֹזוּ לוֹ:

שיר השירים קיבל במסורת ישראל פירוש אלגורי.

לפניך שני מדרשים מתוך שיר השירים רבה: " כי עזה כמות אהבה – עזה אהבה כמוות שהקב"ה אוהב אתכם ... 'קשה כשאול קנאה' – בשעה שמקנאים [=מכעיסים] אותו בעבודת כוכבים שלהם ... דבר אחר: ' כי עזה כמות אהבה – אהבה שאהבו דורו של שמד [=ישראל] להקב"ה ... 'קשה כשאול קנאה' – שעתיד הקב"ה לקנא לציון קנאה גדולה".
מיהו האוהב ומיהו המקנא, על פי כל אחד מהמדרשים האלה?

/המשך בעמוד 14/

+

+

+

+

14. קרא רות, א', 15-19.

וַתֹּאמֶר הִנֵּה שָׁבָה ט
 יבִּמְתַךְ אֶל-עַמָּה וְאֶל-אֱלֹהֶיהָ שׁוּבִי אַחֲרַי יבִּמְתַךְ: וַתֹּאמֶר ט
 רות אֶל-תַּפְּגַעִי-כִי לְעִזְבֶּךָ לָשׁוּב מֵאַחֲרֶיךָ כִּי אֶל-אֱשֶׁר
 תִּלְכִי אֵלַיךְ וּבְאִשֶׁר תִּלְיִנִי אֵלָיון עִמָּךְ עִמִּי וְאֱלֹהֶיךָ אֱלֹהֵי:
 בְּאִשֶׁר תִּמְוֹתֵי אָמוֹת וְשֵׁם אֶקְבֹּר כֹּה יַעֲשֶׂה ה' לִי וְכֹה י
 יוֹסִיף כִּי הַמּוֹת יִפְרִיד בֵּינִי וּבֵינְךָ: וַתֵּרָא כִּי-מִתְאַמְצֶת הִיא י
 לְלַכֵּת אֵתָהּ וּתְחַדֵּל לְדַבֵּר אֵלֶיהָ: וַתִּלְכְּנָה שְׁתֵּיהֶם עַד-בּוֹאָנָה י
 בַּיַּת לֶחֶם וַיְהִי כְּבּוֹאָנָה בַּיַּת לֶחֶם וַתֵּהֶם כָּל-הָעִיר עֲלֵיהֶן
 וַתֹּאמְרָנָה הִזֹּאת נַעֲמִי:

א. קרא את המדרש ברות רבה, ב', כ"ב:

" ויתאמר רות: אל תפגעי בי לעזבך לשוב מאחריך. מהו יאל תפגעי בי – אמרה לה: לא תחטא עלי לא תסבין פגעיד מני. 'לעזבך לשוב מאחריך' – מכל מקום דעתי להתגייר אלא מוטב על ידך ולא על ידי אחרת. כיוון ששמעה נעמי כך, התחילה סודרת לה הלכות גרים, אמרה לה: בתי, אין דרכן של בנות ישראל לילך לבתי תיאטראות ולבתי קרקסאות שלהם, אמרה לה: 'אל אשר תלכי אלך', אמרה לה: בתי, אין דרכן של ישראל לדור בבית שאין שם מזוזה, אמרה לה: 'באשר תליני אליך', 'עמך עמי – אלו עונשין ואזהרות, ואלהיך אלהי' – שאר מצוות".

מהמדרש אפשר להבין שנעמי מנסה למנוע מרות ללכת אחריה.

על פי המדרש, ציין שני דברים הרומזים על כך בדברי נעמי, וכתוב מהי תשובתה של רות על כל אחד מהדברים. (7 נקודות)

ב. קרא גם שמואל ב', ג', 35; מלכים א', י"ט, 2.

(1) מהו הביטוי הדומה בשלושת הכתובים? (3 נקודות)

(2) כיצד מעיד הניסוח של הביטוי בשלושת הכתובים על ההבדל בתפיסה האמונית

בין דוד ורות לבין איזבל? (6 נקודות)

+

+

+

+

15. קרא איכה, ה', 21-22.

הַשִּׁיבֵנו יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְנָשׁוּבָה חֲדָשׁ כִּי
יָמִינוּ כְּקֶדֶם: כִּי אִסְמָאִם מְאִסְתָּנוּ קִצְפַּת עָלֵינוּ עַד־מָאֹד: כב
הַשִּׁיבֵנו יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְנָשׁוּבָה חֲדָשׁ יָמִינוּ כְּקֶדֶם

א. קרא גם קהלת, י"ב, 13-14.

בשני הכתובים יש תופעה הקשורה להתגבשות נוסח המסורה.

כתוב מהי התופעה, והסבר את הסיבה לתופעה זו בכל אחד מהכתובים. (8 נקודות)

ב. קרא את פירוש אבן עזרא לפסוק 21: "השיבנו – לעיר משכן שמך, ונשוב לעבדך כימי קדם".

הסבר כיצד אבן עזרא קושר בין שני חלקי פסוק 21. (8 נקודות)

16. קרא קהלת, ב', 1-11.

א
אֲמַרְתִּי אֲנִי בְּלִבִּי
לְכֶה־נָא אֲנַסְכָּה בְּשִׂמְחָה וּרְאָה בְּטוֹב וְהִנֵּה גַם־הוּא הֶבֶל:
ב
לְשִׁחֹק אֲמַרְתִּי מְהוֹלֵל וּלְשִׂמְחָה מֵה־זֶה עָשָׂה: תִּרְתִּי בְּלִבִּי
לְמִשׁוֹךְ בֵּינִי אֶת־בְּשָׂרִי וּלְפִי נָהַג בְּחִכְמָה וּלְאִחִי בְּסִכְלוֹת
ג
עַד אֲשֶׁר־אֲרָאָה אִי־זֶה טוֹב לִבְנֵי הָאָדָם אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ תַחַת
ד
הַשָּׁמַיִם מִסֵּפֶר יָמֵי חַיֵּיהֶם: הִגְדַּלְתִּי מַעֲשֵׂי בְנֵיתִי לִי בְּתַיִם
ה
נִטְעַתִּי לִי בְּדָמַיִם: עָשִׂיתִי לִי גִנּוֹת וּפְרֻדָּסִים וְנִטְעַתִּי בָהֶם עֵץ
ו
כָּל־פְּרִי: עָשִׂיתִי לִי בְּרִכּוֹת מַיִם לְהַשְׁקוֹת מֵהֶם יַעַר צוֹמֵחַ
ז
עֵצִים: קָנִיתִי עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת וּבְנֵי־בַיִת הָיָה לִי גַם מְקַנְהַ בְּקָדֶר
ח
וְצֹאֵן הַרְבֵּה הָיָה לִי מִכָּל שֶׁהָיוּ לִפְנֵי בִירוּשָׁלַם: כָּנַסְתִּי לִי
ט
גַם־כֶּסֶף וְזָהָב וּסְגָלַת מְלָכִים וְהַמְדִינּוֹת עָשִׂיתִי לִי שָׂרִים
י
וְשָׂרוֹת וְתַעֲנַגּוֹת בְּנֵי הָאָדָם שָׂדֵה וּשְׂדוֹת: וּגְדַלְתִּי וְהוֹסַפְתִּי
יא
מִכָּל שֶׁהָיָה לִפְנֵי בִירוּשָׁלַם אֵף חִכְמַתִּי עִמָּדָה לִי: וְכֹל אֲשֶׁר
יב
שָׂאֵלוּ עֵינַי לֹא אֶצְלַתִּי מֵהֶם לֹא־מִנְעַתִּי אֶת־לִבִּי מִכָּל־שִׂמְחָה
יג
כִּי־לִבִּי שָׂמַח מִכָּל־עֲמָלִי וְזֶה־הָיָה חֶלְקִי מִכָּל־עֲמָלִי: וּפְנִיתִי
יד
אֲנִי בְּכָל־מַעֲשֵׂי שִׁעְשׂוֹ יָדַי וּבְעֲמָל שִׁעְמַלְתִּי לַעֲשׂוֹת וְהִנֵּה
טו
הֶבֶל הֶבֶל וְרֵעוֹת רוּחַ וְאֵין יִתְרוֹן תַּחַת הַשָּׁמַשׁ:

א. לאיזו מסקנה מגיע קהלת בפסוקים 1-2, וכיצד הוא מגיע אליה, לפי פסוק 3 ולפי

פסוקים 4-11? (10 נקודות)

ב. בקהלת, ב', 18-19 מביא קהלת הסבר נוסף למסקנה שבפסוק 11. כיצד הוא מסביר

מסקנה זו? (6 נקודות)

+

+

+

+

17. קרא **אסתר**, ב', 5-6; ג', 1-2.

אסתר, ב', 5-6

אִישׁ יְהוּדִי הָיָה בְּשׁוֹשַׁן הַבִּירָה וּשְׁמוֹ ה'
מֵרְדֳּכָי בֶּן יָאִיר בֶּן-שִׁמְעִי בֶן-קַיִשׁ אִישׁ יְמִינִי: אֲשֶׁר הִגְלָה ו'
מִירוּשָׁלַיִם עַם-הַגְּלָה אֲשֶׁר הִגְלָתָה עִם יְכָנְיָה מֶלֶךְ-יְהוּדָה
אֲשֶׁר הִגְלָה נְבוּכַדְנֶצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל:

אסתר, ג', 1-2

אֲחֵר וְהַדְּבָרִים הָאֵלֶּה גִדְּלָה הַמֶּלֶךְ א'
אֲחַשְׁדּוּרֶשׁ אֶת-הַמֶּן בֶּן-הַמֶּדְתָּא הָאֲגִי וַיִּנְשְׂאֶהוּ וַיִּשֶׂם אֶת-
בְּסָאוֹ מֵעַל כָּל-הַשָּׂרִים אֲשֶׁר אֵתוֹ: וְכָל-עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר- ב'
בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ כְּרָעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים לְהַמֶּן כִּי-כֵן צִוְּה-לוֹ הַמֶּלֶךְ
וּמֵרְדֳּכָי לֹא יִכְרַע וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה:

קרא גם **שמואל א**, ט', 1-2; ט"ו, 7-9.

א. יש הטוענים כי הסיפור ב**אסתר** מהווה "סגירת מעגל", שנפתח בסיפור ב**שמואל א**.

בסס את הטענה על פי הפסוקים. (8 נקודות)

ב. קרא **דברים**, כ"ה, 17-19.

(1) הסבר את הקשר בין המצווה שציווה ה' את העם לבין העימות המתואר בכתובים

שלעיל (**אסתר ושמואל א**). (6 נקודות)

(2) לפי פסוק 18 ב**דברים**, מהי הסיבה לחומרת המצווה הזו? (2 נקודות)

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך התרבות והספורט

+

+